

09.05.2014

Viite UTP 14/2014vp

Asia

LISÄSELVITYS SUOMEN OSALLISTUMISESTA EUFOR RCA -OPERAATIOON

Valiokunnalle lähetetään oheisena eduskunnan kirjelmään (EK 8/2014 vp) sisältyvässä lausunnossa edellytetyn mukaisesti lisäselvitys koskien Suomen osallistumista EU:n sotilaalliseen EUFOR RCA -kriisinhallintaoperaatioon Keski-Afrikan tasavallassa.

Yksikönpäällikkö

Mikko Kinnunen

Liitteet

Lisäselvitys

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Poliittinen osasto

POL-10 Mari Lankinen

Asiasanat EDUSKUNNAN INFORMOINTI, KRIISINHALLINTA, KESKI-AFRIKKA

Hoitaa POL-10

Hoitaa UE

Koordinoi

Tiedoksi ALI-20; POL-01; POL-02
ABA; EUE
PE; PLM

Laatija jakanut

9.5.2014

Muistio on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa

LISÄSELVITYS:

SUOMEN OSALLISTUMINEN EU:N SOTILAALLISEEN EUFOR RCA - KRIISINHALLINTAOPERAATIOON KESKI-AFRIKAN TASAVALLASSA

Tasavallan presidentti teki 28.3.2014 sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 2 §:n 1 momentin mukaisesti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta päätöksen Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Keski-Afrikan tasavallassa.

Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta käsitteivät Suomen osallistumista EU:n sotilaalliseen EUFOR RCA -kriisinhallintaoperaatioon 5.2.2014 ja 26.2.2014. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 3 §:n 1 momentin mukaisen selonteon (VNS 2/2014 vp) 6.3.2014. Eduskunta hyväksyi 26.3.2014 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (UaVM 3/2014 vp) mukaisen lausunnon (EK 8/2014).

Eduskunnan kirjelmään (EK 8/2014 vp) sisältyvässä lausunnossa edellytetään, että valtioneuvosto täydentää suomalaisen joukon tehtäviin ja kustannuksiin liittyviä tietoja operaation käynnistymisen jälkeen antamalla niistä ulkoasiainvaliokunnalle selvityksen. Lisäksi kirjelmässä edellytetään, että valtioneuvosto sisällyttää vastaisuudessa kriisinhallintaoperaatioita koskeviin selontekoihin tai selvityksiin arvion siitä, millä tavalla kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan lähestymistapaa on noudatettu operaatioiden suunnittelussa niin EU:ssa kuin kansallisesti.

1. SUOMALAISEN JOUKON TEHTÄVIIN JA KUSTANNUKSIIN LIITTYVÄT TIEDOT OPERAATION KÄYNNISTYMISEN JÄLKEEN

Päätös EUFOR RCA -operaation käynnistämisestä tehtiin ulkoasiainneuvostossa 1.4.2014. Operaation alustava operatiivinen toimintavalmius julistettiin saavutetuksi 30.4.2014. Täysi toimintavalmius on määrä saavuttaa toukokuun loppuun mennessä.

Operaatio on käynnistynyt hyvin hitaasti ja se kärsii yhä joukkopuutteista, joista tärkeimpiä yksi kokonainen jalkaväkikomppania johto- ja tukielementteineen sekä kaksi jalkaväkijoukkuetta. Lisäksi lääkintähuollossa on puutteita. Toisaalta joukkojenmuodostuksessa on ollut erinomaisia esimerkkejä jäsenmaiden keskinäisestä solidaarisuudesta esimerkiksi lentotuntien jaon muodossa. Joukkojenmuodostus jatkuu yhä. Mikäli uusia joukkotarjouksia ei tule, operaation tehtäviä tultaneen sopeuttamaan tilanteeseen. Tällä hetkellä operaation koko on noin 800 sotilasta. Joukoilla operaatioon osallistuvat Ranska, Espanja, Puola, Viro, Italia, Latvia, Suomi, Bulgaria, Unkari, Romania ja Luxemburg. Saksa, UK, Ruotsi ja Portugali osallistuvat operaatioon ilmakuljetuksilla tai muulla tuella. Lisäksi operaatioon osallistuu merkittäväällä panoksella kumppanimaa Georgia.

EUFOR RCA on ns. bridging-operaatio, jonka aikana pyritään luomaan edellytykset vastuun siirtämiseksi YK:n operaatiolle. YK:n turvallisuusneuvoston 10.4.2014 hyväksymän päätöslauselman 2149 valtuuttamana Afrikan unionin MISCAn sotilasoperaatio muutetaan YK:n alaiseksi MINUSCA-rauhanturvaoperaatioksi 15.9.2014 alkaen. MINUSCAn kokonaisvahvuudeksi on suunniteltu 10 000 sotilasta ja 1 800 poliisia. YK pyrkii ennen vastuunvaihtoa vahventamaan MISCAn sotilas- ja poliisikomponentteja pohjustaakseen tulevaa YK-operaatiota. On mahdollista, että osa EUFOR RCA -operaatioon osallistuvista joukoista siirtyy osaksi MINUSCA-rauhanturvaoperaatiota EU:n jäsenmaiden tai muiden EU-operaation osallistuvien maiden tekemien kansallisten päätösten pohjalta.

EUFOR RCA -operaation tehtävät ovat osallistuminen uhattuna olevan väestön suojeluun; olosuhteiden vakiinnuttamiseen väestön rauhoittamiseksi, taloudellisen toiminnan elpymisen tukemiseksi ja maan sisällä siirtymään joutuneiden ihmisten vapaaehtoisen paluun mahdollistamiseksi; siviilien ja humanitaaristen toimijoiden turvallisemman liikkumisen tukemiseen; sekä MISCAn täyden operatiivisen toimintakyvyn saavuttamiseen. Operaation toiminta rajoittuu maan pääkaupungin Banguin alueelle. Joukot sijoitetaan alkuvaiheessa lentokentän alueelle ja jatkossa EUFOR RCA:n omaan tukikohtaan noin 1 kilometrin päähän lentokentästä.

Kyseessä on vaativa operaatio, mikä huomioidaan sotilaiden koulutuksessa. Operaatioon osallistuville sotilaille järjestetään rotaatiokoulutus, jossa perehdytään muun muassa paikallisiin olosuhteisiin, tilanteeseen, kulttuuriin ja riskeihin.

Uhkataso Keski-Afrikan tasavallassa on korkea kaikkialla muualla, paitsi maan itäosassa, jossa se on keskitasoa. Tällä hetkellä uhka-arvio kriisinhallintajoukkoja kohtaan on kohtalainen. Suurena riskinä kriisinhallintahenkilöstölle ovat trooppiset tartuntataudit. Keski-Afrikan tasavallan olosuhteet ovat äärimmäisen haastavat: siviileihin kohdistuva tappaminen, äärimmäinen julmuus sekä laaja-alaiset humanitaariset haasteet yhdistettynä viranomaisten kykenemättömyyteen hallinnoida valtiota luovat alueelle äärimmäistä epävakautta. Keski-Afrikan tasavallan turvallisuustilanne on heikentynyt entisestään. Tämä korostaa EUFOR RCA -operaation nopean ja onnistuneen toimeenpanon merkitystä.

EUFOR RCA -operaation voimankäyttövaltuudet eivät poikkea niistä voimankäyttövaltuuksista, jotka koskevat muita operaatioita, joihin Suomi osallistuu. Ne mahdollistavat joukon itsepuolustuksen, oman toiminnan suojaamisen ja tehtävien toteuttamisen. Voimankäyttövaltuudet määritellään tarkkaan operaation suunnitteluasiakirjoissa. Voimankäytössä pitäydytään tehtävän kannalta välttämättömiin voimakeinoihin, jotka ovat suhteessa tehtävään (minimivoimankäytön periaate).

Suomi osallistuu operaatioon esikuntaupseereilla, siviili-sotilas-yhteistyön koordinaatioryhmällä (CIMIC) ja räjähteiden raivaamiseen tarkoitettulla ryhmällä. Suomalaisjoukkojen on määrä siirtyä alueelle toukokuun loppuun mennessä.

Suomalaiset raivaajat eivät toimi lähtökohtaisesti yksinään. Raivausoperaatiot toteutetaan yleensä osana komppanian tai vastaavan toimintaa. Raivaajaryhmän päätehtävä on tavanomaisten räjähtämättömien ampumatarvikkeiden tuhoaminen tai noutaminen. Suurimpana tehtävänä alkuvaiheessa lienee eri löydöksiä tunnistaminen (kätköt, laittomat varastot yms.) ja turvallinen siirtäminen/hävittäminen.

CIMIC-toiminnalla pyritään koordinoimaan ja tehostamaan sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan yhteisten tavoitteiden saavuttamista. Suomalaisen CIMIC-ryhmän tehtävät muodostuvat yhteydenpidosta paikallisiin viranomaisiin sekä kansainvälisen yhteisön toimijoihin. Ryhmä seuraa siviiliyhteiskunnan tilannetta painopisteenä pakolaistilanne. Ryhmä avustaa tarvittaessa humanitaarisen avun perille saattamisessa.

Suomen puolustuskyvyn kehittämisen kannalta EUFOR RCA -operaatioon osallistuminen kehittää muun muassa seuraavia suorituskykyjä ja prosesseja: nopea perustaminen, keskittäminen sekä joukon ylläpito. Räjähteiden raivaamiseen osallistuminen palvelee suoraan joukkotuotetun suorituskyvyn kehittämistä. Yleisellä tasolla operaatioon osallistuminen harjaannuttaa henkilöstöä toimimaan vaikeissa olosuhteissa. Operaation perustaminen ja keskittäminen kehittävät suunnittelu- ja logistiikka-toimialojen osaamista.

Suomen osallistumisen kustannukset ovat alustavan arvion mukaan yhteensä 5,7 miljoonaa euroa. Suunnitteluperusteena on käytetty 25 sotilaan vahvuista joukkoa ja kuuden (6) kuukauden mittaista operaatiota. Arvio kattaa myös kuljetus- ja perustamiskustannukset (enintään 1 miljoonaa euroa). Kustannuksista 1,8 miljoonaa euroa on ulkoministeriön pääluokasta (momentti 24.10.20), tämä summa muodostuu yli 90-prosenttisesti suomalaisjoukon palkoista ja päivärahoista. 3,9 miljoonaa euroa on puolustusministeriön pääluokasta (27.30.20). Kustannukset voidaan kattaa vuoden 2014 sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoista.

2. ARVIO SIITÄ, MILLÄ TAVALLA KOKONAISSALTAISEN KRIISINHALLINNAN LÄHESTYMISTAPAA ON NOUDATETTU OPERAATIOIDEN SUUNNITTELUSSA NIIN EU:SSAKUIN KANSALLISESTI

Moniulotteisten kriisien hallinta edellyttää eri toimintojen koordinoimista, niiden johdonmukaista ja pitkäjänteistä käyttöä sekä kokonaisuvaltaista lähestymistapaa. Vaikka sotilaallisen kriisinhallinnan, siviilikriisinhallinnan ja kehitysyhteistyön toimijoiden roolit ja vastuut ovat erilliset, ne ovat toisiaan täydentävät. Tämän vuoksi kokonaisuvaltaisen kriisinhallinnan näkökulma myös kriisinhallinnan suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa on tärkeää ja Suomi pyrkii tätä ajamaan. Tilanteissa, joissa Suomi toimii kansainvälisen yhteisön kautta, kuten nyt Keski-Afrikan tasavallassa EU:n johtamassa operaatioissa, kiinnitetään huomiota erityisesti toimintojen koordinointiin EU-tasolla ja muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa.

EU tarkastelee kriisiä kokonaisuvaltaisesti ja pyrkii toteuttamaan kokonaisuvaltaista lähestymistapaa, joka on huomioitu myös operaation suunnitteluasiakirjoissa. EUFOR RCA -operaatio on osa ongelmien ratkaisua muun muassa humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön ohella. EUFOR RCA -operaation avulla EU pyrkii varmistamaan humanitaarisen avun perille pääsyn. Tavoitteena on myös taloudellisen toiminnan elpymisen tukeminen.

Suunnitteluasiakirjojen mukaan EU voi myöhemmin harkita jatkotoimenpiteitä, kuten tukea turvallisuussektorin uudistamiselle ja oikeusvaltiokehitykselle, erillisen koulutusoperaation perustamista, uudelleenrakennus- ja kehitysprojekteja sekä demokraatiohjelmiä ja osallistumista vaalitarkkailuun. Turvallisuustilanteen vakauduttua tullaan korostamaan kehitysyhteistyön toimeenpanoa eli julkisen hallinnon, mukaan lukien paikallishallinnon, pystyttämistä ja peruspalveluiden tarjoamisen tukea.

ECHO ja EU:n jäsenmaat antoivat Keski-Afrikan tasavallalle humanitaarista apua vuonna 2013 yli 81 miljoonaa euroa. Tänä vuonna humanitaarista apua on annettu 28.2.2014 mennessä yli 32 miljoonaa euroa. Elokuussa 2013 Euroopan komissio päätti 10 miljoonan euron arvoisesta vakautusohjelmasta, joka rahoitettiin vakausvälineestä, vastauksena vallankaappauksen jälkeiseen kriisiin. Afrikan rauhanrahaston (African Peace Facility) kautta EU tukee MISCA-operaatiota 50 miljoonalla eurolla.

Suomi on johdonmukaisesti korostanut kokonaisuvaltaista lähestymistapaa Keski-Afrikan tasavallan kriisiin ja muun muassa EU:n ulkoasiainneuvostossa korostanut kansainvälisten ja alueellisten toimijoiden toimenpiteiden koordinoimisen tärkeyttä. Suomi on alleviivannut, että yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on keskeinen osa kansainvälisten toimien kokonaisuutta, jonka avulla Keski-Afrikan tasavallan turvallisuustilanne vakautetaan. Tilanteen vakauttamisen jälkeen on pureuduttava myös konfliktiin syihin, kuten alikehitykseen, korruptioon ja huonoon hallintoon. Vakauttamisen jälkeen Suomi on valmis tutkimaan EU:n mahdollisuutta panostaa esimerkiksi turvallisuussektorin uudistamiseen ja kehitykseen.

Suomi on vuoden 2014 aikana antanut humanitaarista apua Keski-Afrikan tasavaltaan 2,8 miljoonaa euroa. Varoilla toimitetaan ruokaa ja terveystalvuita äärimmäisessä hädässä oleville ja jatketaan koulutuksen antamista väkivallan keskellä erityisen haavoittuvassa asemassa oleville lapsille. Varat kanavoidaan Kirkon Ulkomaanavun, Maailman ruokaohjelman (WFP) ja Maailman terveysjärjestön (WHO) kautta. Avustusjärjestöt toimittavat apua myös Banguin ulkopuolella.

Käsittelijät:

UM: Yksikön päällikkö Mikko Kinnunen, puh: 0295351820, lähetystöneuvos Minna Laajava, puh: 0295351194

PLM: Yksikön johtaja Helena Partanen, puh: 0503586601, erityisasiantuntija Mikko Tyrväinen puh: 0503413094.

